

ZASAZENÍ DRUHÉHO SLEDU FRONTU

Jedním z důležitých principů v oblasti teorie a praxe vojenského umění, který ovlivňuje konečný výsledek útočné operace, je princip soustředění hlavního úsilí a vytvoření převahy sil a prostředků nad nepřítelem na rozhodujícím směru, v rozhodujícím prostoru a čase.

Jako ostatní principy se i tento princip postupně rozvíjel. Plného uplatnění dosáhl v průběhu Velké vlastenecké války, kdy se podařilo včas a na rozhodujících směrech vytvořit vlastní úderná uskupení pozemních vojsk a letectva.

Při průlomu nepřátelské obrany byly postupně zasazovány druhé sledy pluků, divizí a sborů. K rozvíjení úspěchu v operační hloubce byly zasazovány tankové nebo mechanizované sbory, popř. tankové armády. Jejich zasazování bylo výrazem postupného narůstání úsilí, které započalo na taktickém stupni. Rozhodující úlohu přitom měly tankové armády, samostatné tankové a mechanizované sbory, které tvořily tzv. rychlé skupiny. Proto také jednou z nejdůležitějších podmínek úspěchu bylo včasné zasazení a všestranné zabezpečení druhých sledů — tzn. rychlých skupin. K vytváření druhých sledů přistoupilo velení Sovětské armády v roce 1943 a front tak v některých operacích měl ve druhém sledu 1—2 vševojskové armády.

Druhé sledy armád (zpravidla sbor) se ve většině případů zasazovaly do sražení s cílem prolomit armádní a další mezilehlá pásma obrany nepřítele. Tak např. 2. sled 37. A (82. střelecký sbor) byl v jaslisko-kišiněvské operaci zasazen do sražení třetí den operace. Po krátkém dělostřeleckém přepadu a úderem letectva z chodu ovládl armádní obrannou čáru a za den pronikl do hloubky 25 km. Druhé sledy armád se také vytvářely k rozvíjení útoku na novém směru k obraně křídla a odražení protiúderu nepřítele.

Druhé sledy frontu (1—2 vševojskové armády) se zasazovaly do sražení po zasazení rychlých tankových skupin na křídlech nebo stycích vševojskových armád prvního sledu 4.—5. den operace a někdy i značně později až po splnění BÚ frontu. V mnohých případech byly však nasazovány i dříve, 1.—2. den k dokončení průlomu hlavního pásma obrany nepřítele. Druhé sledy dostávaly nejčastější úkoly k narůstání úsilí na směru hlavního úderu frontu, rozvíjení útoku na směru, kde bylo dosaženo největšího úspěchu, rozšíření a opevnění dobytých předmostí, zmaření připravovaných protiúderů nepřítele, dokončení a zničení velkých uskupení nepřítele, vytvoření nového uskupení na jiném směru s cílem ovládnout velké průmyslové prostory a zabezpečit křídla hlavního uskupení frontu.

Kromě druhých sledů, s jejichž použitím se počítalo v plánech frontových operací, byly případy, že hlavní velení předávalo frontům armády v průběhu operací.

Tyto armády tvořily zálohy frontů a zpravidla je využívaly při plnění úkolů jako např. rozšíření útočného pásma na jednom z křídel (např. 11. A ZF v orelské operaci), odrazení protiúderu nepřítele (např. 4. gardová armáda Voroněžského frontu v bělorodsko-charkovské oblasti), překonání velkého vodního toku a dobytí předmostí (např. 37. A Stepního frontu v boji o Dněpr), odříznutí přímořského uskupení nepřítele od jeho hlavních sil (např. 51. A Pobaltského frontu v běloruské operaci) apod.

Zasazení druhých sledů bylo jedním z nejdůležitějších momentů při rozvíjení úspěchů frontové operace. 3—7 dnů před začátkem operace zaujímaly druhosledové armády vyčkávací prostory, které byly v hloubce 40—60 km od předního okraje. Ve vyčkávacím prostoru velitelé, štáby a vojska plnili úkoly spojené s přípravou k nadcházející útočné činnosti. 24 hodin před zasazením se druhosledová armáda přemístila z vyčkávacího prostoru do výchozího, který byl ve vzdálenosti 6—12 km od čáry dotyku.

Vševojskové armády 1. sledu v pásmu, kde byl druhý sled zasazován, měly za úkol zmocnit se výhodné čáry, která by zabezpečila rozvinutí a úspěšné zasazení armády 2. sledu. Při zasazení do útoku měla druhosledová vševojsková (tanková) armáda své síly ve dvou sledech. V prvním sledu byly nejčastěji dva sbory a ve druhém sledu jeden sbor. Byla-li armáda zasazována k dokončení průlomu hlavního pásma obrany, tak rozvínovala jen část svých sil — předsunuté odřady (zesílená divize od každého sboru), u tankové brigády zesílená tanková brigáda. Bojová sestava sboru byla potom členěna buď do jednoho nebo dvou sledů.

Armáda byla zasazována v pásmu širokém 20—40 km, byl jí stanoven bližší úkol do hloubky až 40 km s dobou trvání 1—2 dny. Celková hloubka operace se pohybovala kolem 200 km. Byly ovšem případy, kdy hloubka operace byla značně větší. Tak např. v běloruské operaci druhosledová armáda (5. GTA) byla zasazena po prolomení hlavního pásma obrany na směr hlavního úderu frontu v pásmu širokém 30 km a celková hloubka operace dosáhla 500 km. Tato operace trvala 17 dní a bylo tak dosaženo středního tempa útoku 30 km/den.

Posílení zasazované armády bylo různé. Z prostředků velitele frontu to byly zpravidla 1—2 dělostřelecké brigády, 1—2 pluky raketometů, až jedna dělostřelecká divize, tankový sbor, protitanková brigáda, několik ženijních pluků až brigáda.

Pro zabezpečení zasazení druhého sledu se vyčleňovala větší část armádního, sborového a často i divizního dělostřelectva od armád v dotyku i dělostřelectvo zasazované armády. Hustota dělostřelectva v pásmu zasazení dosahovala 60 až 70 děl na jeden kilometr fronty. Zasazení armády ve většině případů podporovaly svazky letecké armády, které do doby jejího zasazení podporovaly armádu, v jejímž pásmu byl druhý sled zasazován. Bitévní letectvo se zasazením armády přecházelo do operační podřízenosti velitele armády a plnilo úkoly podle jeho nařízení. Obvykle se pro podporu bojové činnosti zasazované armády vyčleňoval jeden sbor bitévního letectva.

Ženíjní zabezpečení zasazení druhého sledu spočívalo ve vybudování výchozího prostoru a v úpravě pochodových os (zpravidla po dvou na každý sbor prvního sledu). Pochodové osy se upravovaly od vyčkávacího prostoru po čáru

zasazení. K tomuto úkolu se využívaly ženijní jednotky vojsk frontu a těch armád, v jejichž pásmu byl druhý sled zasazován.

Součinnost pro zabezpečení druhého sledu organizoval velitel frontu a jeho štáb. Stěžejní otázkou zde bylo přesné vymezení úkolů (časově i prostorově), které plnilo letectvo a dělostřelectvo ve prospěch zasazované armády.

Na zkušenostech Sovětské armády z druhé světové války jsem ukázal význam druhých sledů pro dokončení zničení nepřítele a splnění cílů operace.

V soudobých podmínkách mohutné ničivé účinky zbraní hromadného ničení, letectva a nových palebných prostředků vytvářejí optimální podmínky pro rychlé a překvapivé zničení nepřítele. Rovněž úplná motorizace soudobých armád a jejich nasycení moderní bojovou technikou a výzbrojí umožňují rychle využívat účinků úderů raketového vojska, letectva i paleb dělostřelectva k rozvíjení rozhodného útoku k dokončení zničení uskupení nepřítele a k dosažení stanovených cílů operace v krátké době.

Úspěšného vedení a rychlého tempa útočné operace se dosahuje především soustředěním hlavního úsilí ke splnění nejdůležitějších úkolů, na jejichž řešení závisí úspěch operace, včasným zničením nepřátelských prostředků jaderného napadení a dosažením palebné převahy nad nepřítelem, jadernými údery raketového vojska a letectva a rychlým využíváním jejich výsledků, narůstáním úsilí armád prvního sledu posílenými divizemi ze zálohy frontu nebo přeskupením z jiných směrů, zasazením vševojskových nebo tankových armád z druhého sledu frontu.

Druhý sled představuje v soudobé útočné operaci velkou údernou sílu, která při dovedném a překvapivém zasazení může zásadně změnit operační situaci, zmařit zámysl nepřítele a výrazně ovlivnit plnění úkolu vlastních vojsk.

Podle předpisu „Organizace a vedení operací“ je druhý sled frontu určen k rozvíjení útoku na směr hlavního úderu a k úderům na nových směrech. Jednotlivé svazky (útvary) druhého sledu se mohou účastnit ničení uskupení, která zůstávají na bocích a v týlu útočících vojsk prvního sledu nebo mohou zaměnit svazky prvního sledu, jimž byly způsobeny velké ztráty, nebo plnit jiné úkoly. Z uvedeného vyplývá, že hlavním úkolem druhého sledu frontu je především zabezpečit narůstání úsilí vojsk frontu na rozhodujícím směru a udržet nebo zvýšit tempo útoku.

V ojedinělých případech může být zasazen k vystřídání armády prvního sledu, která ztratila bojeschopnost po hromadných jaderných úderech nepřítele.

Podmínky zasazení druhosledové armády ovlivní způsob zahájení a průběh operací na začátku války a především přechod k použití jaderných zbraní.

Druhý sled frontu se nebude zasazovat zpravidla po splnění bližšího úkolu frontu, nebo v průběhu jeho plnění. Zejména v podmínkách obcustranného používání jaderných zbraní zasazením druhého sledu frontu vrcholí narůstání úsilí zahájené jadernými údery k využití jejich výsledků ve směrech, které umožňují rychlý postup do velké hloubky, proniknutí do boků a týlu nepřátelského hlavního uskupení a dokončení jeho zničení. Zkušenosti ukazují, že v soudobých podmínkách vedení operací je stále nutné hledat vrcholí narůstání způsob vedení hlubokých útočných operací a zejména rozvíjení úspěchu do velké hloubky a ve vysokém tempu. Řešení tohoto úkolu umožňuje použití vysoce pohyblivých skupin, disponujících velkou údernou silou a palebnými možnostmi, schopnými co nejrychleji pronikat do hloubky operační soustavy nepřítele a zabezpečit tak rozvíjení úspěchu útočné operace ve vysokém tempu. Takové

úkoly jsou stavěny **operačním manévrujícím skupinám**, vytvářeným ve frontu i armádě z vojsk prvního nebo druhého sledu.

V počátečním období války, zejména v případě nenadálé agrese a proniknutí hlavního uskupení nepřítele na naše území, může se jeho obklíčení a zničení řešit vedením vstřícných armádních protiúderů v sestavě frontu nebo v součinnosti se sousedem. V tomto případě se přechod do útoku zpomalí a ke splnění cílů operace vyvstane potřeba zasadit druhý sled frontu podstatně dříve, mnohdy v průběhu plnění bližšího úkolu armád prvního sledu.

Zasazením armády druhého sledu, která může mít 4—6 divizí, z toho 2—3 tankové, arb, plrp, kdb, ptp a další svazky a útvary druhů vojsk a speciálních vojsk, týlové a technické útvary a bude zesílena dělostřeleckou divizí (bez 1—2 kdb) i ženijními útvary, výrazně se změní poměr sil a operační situace v pásmu frontu na směru hlavního úderu.

Armáda druhého sledu se zasazuje zpravidla do mezery mezi armádou prvního sledu. V některých případech při úderech frontu na vnějších bocích může být zasazena v pásmu jedné armády a hlavní úder vést k zabezpečení součinnosti (využití úspěchů) se sousedním frontem. Obvykle se pak do sestavy zasazované armády předávají divize, které zabezpečují její zasazení nebo jsou v jejím pásmu.

Operační sestava druhosledové armády v prostoru rozmístění, za přesunu i při nasazení je obdobná jako u armády v prvním sledu frontu. Musí především zabezpečit nepřetržitou bojovou připravenost k okamžitému použití a zasazení do boje, k odražení vzdušného i pozemního nepřítele.

Sestava druhého sledu musí odpovídat stanovenému úkolu a zámyslu jeho plnění. Bojová činnost při jeho zasazení může mít charakter útoku z chodu, střetného boje nebo i pronásledování ustupujícího nepřítele. Podle toho bude uzpůsobována bojová sestava především prvosledových svazků. OMS, která bude zasazována z druhého sledu, může zahájit plnění úkolu buď pro prolomení obrany přechodem do pronásledování, nebo zasazením do mezery nebo i pronásledováním na směru, kde mají vlastní vojska výrazný úspěch.

Ve všech druzích činnosti je nezbytné dodržovat všechna opatření zabezpečení bojové činnosti s důrazem na průzkum, OPZHN, PVO, maskování i opatření proti radioelektronickému boji nepřítele.

Vzdálenost druhého sledu frontu ve výchozím prostoru může být od 120 až do 200 i více km od státní hranice. V průběhu operace se přibližuje k sestavě prvního sledu frontu tak, aby poslední noc před nasazením zaujal vyčkávací prostor 80—100 km od čáry dotyku. Tato vzdálenost zabezpečuje požadovanou ochranu před prostředky jaderného napadení (Lance) a současně umožňuje přesun na čáru zasazení bez doplnění PHM.

Přesun hlavních sil armády na čáru zasazení se uskutečňuje v širokém pásmu až 100 km tak, aby nepřítel nezjistil prostor zasazení a zámysl použití druhého sledu. Armáda druhého sledu se přesunuje skrytě, zpravidla v noci po 5 až 8 pochodových osách, přičemž pro každou divizi prvního sledu je třeba vyčlenit 2, za výhodných podmínek i 3 pochodové osy.

Přesun a zasazení zabezpečuje protiletadlové raketové vojsko frontu, stíhací letectvo, raketové vojsko frontu, prostředky REB, prostředky PVO armád prvního sledu, svazky, útvary a prostředky zdravotnického, týlového a technického zabezpečení frontu i pořádková služba.

Bezprostřední zasazení a rozvinutí vojsk na stanovené čáře zabezpečují určité prvosledové divize.

K zabezpečení zasazení hlavních sil druhosledové armády se přesunuje vyčleněné armádní a divizní raketové vojsko a dělostřelectvo, prostředky PVO a zálohy speciálních vojsk.

Vzhledem k možnému vývoji operační situace i v době přibližování, před nasazením, se zpravidla pro druhý sled frontu určují dvě čáry zasazení vzdálené od sebe 30—50 km, včetně předpokládané doby zasazení pro každou z nich.

Šířka pásma zasazované armády může být 80—100 i více km. V praxi při cvičeních se stanovuje čára zasazení široká podle počtu divizí v prvním sledu.

Čáru zasazení je třeba volit ve výhodných podmínkách, které umožní přesun, rozčlenění a rozvinutí bojové sestavy prvního sledu zasazované armády a současně zabezpečí efektivní využití jaderných úderů a úderů letectva i rychlý postup vojsk do boku a týlu nepřítele.

Při zasazení bude výhodné mít tři i více divizí v prvním sledu. Tím se dosáhne rozhodných výsledků, ať již to bude k rozvíjení útoku v hloubce, ke zničení záloh nepřítele ve střetném sražení, vystřídání prvosledových svazů zničených jadernými údery nepřítele, nebo plnění úkolů v OMS apod.

Zasazení druhého sledu frontu je jedním z hlavních opatření velitele a štábu frontu v průběhu operace. Na jeho překvapivém a včasném průběhu často závisí úspěch celé útočné operace.

Zasazení armády druhého sledu se plánuje již při přijetí rozhodnutí k útočné operaci a je zakotveno v plánu operace.

V operační směrnicí velitel frontu armádě druhého sledu stanoví prostory rozmístění, způsob přesunu, rozvinutí a předpokládané úkoly při nasazení. V průběhu operace se jí úkoly upřesňují nebo mění podle vzniklé situace. Tato upřesnění zpravidla obsahují: cíl zasazení a úkoly armády druhého sledu, dobu zasazení, pásmo (osy) přesunu a čáry rozvinutí, objekty a dobu vedení jaderných úderů, organizaci palebného ničení nepřítele, úkoly a způsob příkrytí armády před údery vzdušného nepřítele, organizační součinnosti a všestranného zabezpečení přesunu a zasazení, velení a spojení.

Současně se vydávají a upřesňují úkoly armádám prvního sledu a letectvu frontu k zabezpečení zasazení druhého sledu a k součinnosti s ním při dalším rozvíjení útoku.

Práce velitele a štábu druhosledové armády má tu zvláštnost, že plánuje úkol v několika variantách, s předpokladem zasazení armády v operační hloubce sestavy nepřítele po několikadenním vedení frontové operace a po předchozích 2—3 přesunech na vzdálenost 200—300 km.

Operační situace na frontě se může v průběhu vedení operace rázně změnit a velitel armády druhého sledu může obdržet jiný, zcela odlišný úkol, zejména přejde-li se k použití jaderných zbraní.

Proto bude účelné ve štábu druhosledové armády připravovat a vydávat jen rozhodnutí velitele a plán operace v tomto období nezpracovávat.

Velitel a štáb armády musí neustále znát situaci v pásmu celého frontu i sousedů a situaci nepřítele v dotyku i v hloubce. Kromě toho musí sledovat a vyhodnocovat radiační a chemickou situaci a zabezpečit rekognoskaci os přesunu.

Podle získaných podkladů a doplňujících úkolů velitele frontu je štábu druhosledové armády upřesňováno dříve přijaté rozhodnutí.

Před zasazením velitel a štáb frontu konkretizuje úkol veliteli druhosledové armády a stanoví mu složení armády a posilové prostředky, osy přesunu, čas a dobu zasazení, směr hlavního úderu, úkoly v použití jaderných zbraní, bližší

a další úkol, počet přidělené jaderné munice a vyčlenění úsilí letectva ve prospěch armády, co udělá front a prostředky prvosledových armád ve prospěch zasazení druhého sledu, dobu a místo předání vševojskových svazků (útvárů) a posilových prostředků, místa velení, základní časové údaje pro přesun a rozvinutí, způsob součinnosti při zasazení a plnění úkolu, úkoly materiálního a technického zabezpečení.

V praxi při operačních cvičeních se osvědčilo zpracovávat Plán přesunu a zabezpečení zasazení druhého sledu na mapu měřítko 200 000, kde jsou všechny potřebné údaje o přesunu a zasazení včetně jejich všestranného zabezpečení silami a prostředky průzkumu, prvosledovými armádami, raketovým vojskem a dělostřelectvem, letectvem, protiletadlovým raketovým vojskem frontu i prostředky PVO armád, silami a prostředky ženijního vojska, chemického vojska, útvárů REB, silami a prostředky pořádkové služby.

Tento dokument lze plně využít při upřesnění úkolů i jako podklad pro organizaci součinnosti před zasazením.

Štáb armády po obdržení upřesněného úkolu od velitele frontu zpracuje na základě rozhodnutí velitele armády plán útočné operace s příslušnými plány zabezpečení operace druhý vojsk.

Podřízeným stupňům se vydávají úkoly tak, aby bylo zabezpečeno jejich rychlé proniknutí pro souběžné plánování.

Zasazení druhého sledu řídí osobně velitel frontu ze záložního velitelského stanoviště nebo předsunutého místa velení, rozvinutého na směr zasazení druhosledové armády. Tam bude i velitel zasazované armády s potřebnými funkcionáři.

Zasazení druhého sledu bude předcházet hromadný jaderný úder, popř. krátká palebná a letecká příprava. Armáda se zasazuje do boje v předbojových, na některých směrech i v pochodových sestavách k rychlému využití výsledků jaderných úderů.

Při použití pouze klasických prostředků ničení bude zasazení předcházet palebná příprava s použitím dělostřelectva armád prvního i druhého sledu, palebná podpora a palebný doprovod útočících vojsk v hloubce. Přejedou zasazované armády do útoku bude v tomto případě po rozvinutí vojsk do bojové nebo předbojové sestavy.

Divize prvního sledu využívají výsledků jaderných úderů palebné přípravy, úderů letectva a v čase „Č“ zahajují útok, ničí protistojícího nepřítele a co nejrychleji postupují do hloubky. K rozvíjení útoku ve vysokém tempu jsou na směr činnosti armády druhého sledu (především při plnění úkolů u OMS) vysazovány taktické nebo operační vzdušné výsadky.

V dalším průběhu útoku bude nezbytné udržovat nepřetržitou součinnost se sousedními armádami (armádou), které přejdou k vedení druhé armádní operace, popř. s armádou sousedního frontu.

V soudobých podmínkách úloha druhého sledu a záloh značně vzrostla, rozšířily se i jejich úkoly zejména k narůstání úsilí na směr hlavního úderu frontu, plnění úkolů OMS apod.

Proto velitel armády druhého sledu musí stále znát situaci, předvídat její vývoj a se svým štábem včas orientovat a úkolovat podřízená vojska a v krátké době organizovat zasazení.

Ke splnění těchto úkolů musí směřovat i příprava velitelů a štábů.